

Bogdan E. Gubici

**Individualizarea
judiciară a pedepsei
penale**

**O analiză jurisprudențială,
doctrinară și filosofică**

Universul Juridic

București

-2025-

Cuprins

PREAMBUL	11
PEDEAPSA ȘI IERTAREA – ORIGINI ALE CONCEPTELOR ȘI PRACTICILOR.....	22
CAPITOLUL I. CONCEPȚII CU PRIVIRE LA IERTARE ȘI POSSIBILITATEA UTILIZĂRII ACESTUI CONCEPT ÎN CONTEXTUL JUDICIAR	33
Introducere	33
Mânia sau indignarea ca deziderate.....	35
Mânia sau indignarea ca amenințări.....	39
Concluzii intermediare. O definiție a iertării	41
Iertarea în contextul judiciar	48
(Im)Posibilitatea judecătorului de a ierta	48
Posibilitatea persoanei vătămate de a ierta.....	58
(Im)Posibilitatea societății de a ierta.....	62
Instituția procedurii abreviate a recunoașterii învinuirii – o excepție	67
Concluzii	78
CAPITOLUL AL II-LEA. CONCEPȚII CU PRIVIRE LA PEDEAPSĂ ȘI NECESITATEA PEDEPSEI	80
Introducere	80
Prezentarea teoriilor retributive despre pedeapsă.....	85
Introducere.....	85
Immanuel Kant	86
J.A. Corlett	91
G.W.F. Hegel	92
F.H. Bradley	96
Herbert Morris	96
H.J. McCloskey	99
Concluzii.....	105
Prezentarea teoriilor utilitariste. Descurajare, reabilitare sau aducere în stare de incapacitate a infractorilor.....	106
Introducere.....	106

Thomas Hobbes.....	107
Cesare Beccaria.....	109
Jeremy Bentham.....	115
John Austin.....	124
H.L.A. Hart.....	126
Justificarea pedepsei.....	129
Distribuția și proporționalitatea pedepsei.....	130
John Rawls.....	137
Concluzii.....	143
Avantaje și dezavantaje ale teoriilor despre pedeapsă.....	145
Critica adusă teoriilor retributive.....	145
Justificarea pedepsei.....	145
Proporționalitatea.....	150
O încercare de determinare matematică a proporției pedepsei prin raportare la exemplul lui Robert Nozick în aplicarea teoriilor retributive.....	154
Critica adusă teoriilor utilitariste. Descurajare, reabilitare și determinare a incapacității infractorilor.....	161
Contraargumente aduse utilitarismului acțional.....	161
Pedepsirea celor nevinovați.....	163
Nepedepsirea vinovaților.....	165
Lipsa unei juste proporții.....	168
Folosirea persoanelor ca instrumente.....	169
Contraargumente aduse utilitarismului normativ.....	171
Pedepsirea nevinovaților.....	172
Nepedepsirea vinovaților.....	176
Lipsa unei juste proporții.....	177
Folosirea persoanelor ca instrumente.....	180
Analiza teoriilor lui Jeremy Bentham și Cesare Beccaria.....	181
Analiza teoriei lui Thomas Hobbes.....	201
Analiza teoriei lui H.L.A. Hart.....	208
Propuneri de adaptare a teoriilor despre pedeapsă la contextul judiciar actual. O teorie mixtă.....	212
Concluzii de ansamblu.....	223

CAPITOLUL AL III-LEA. APLICAREA TEORIILOR DESPRE	
PEDEAPSA ÎN CONTEXTUL JUDICIAR.....	
	234
Introducere	234
Funcții și principii ale dreptului penal român.....	235
Funcțiile dreptului penal.....	235
Principiul caracterului personal al răspunderii penale	238
Principiul individualizării.....	242
Pedepsele principale și pragurile de individualizare legală	244
Cauze de atenuare sau cauze de agravare	245
Individualizarea judiciară.....	255
Analiza doctrinei	261
Jurisprudența instanțelor judecătorești – analiza factualului, extragerea tiparelor și încadrarea conceptuală a tiparelor	270
Infrațiunea de conducere a unui vehicul fără permis de conducere, prevăzută de art. 335 C. pen.....	275
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel București	275
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel Cluj.....	300
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel Craiova	328
Sinteza criteriilor identificate. Factori de majorare, de nemajorare, de nereducere, de reducere, factori neutri (sau generali), factori privind pedepsele complementare	340
Instanțele din circumscripția Curții de Apel București	340
Instanțele din circumscripția Curții de Apel Cluj	345
Instanțele din circumscripția Curții de Apel Craiova	349
Instanțele din circumscripția altor curți de apel.....	351
Infrațiunea de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe, prevăzută de art. 336 C. pen.....	355
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel București	355
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel Cluj.....	384
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel Timișoara	415

Sinteza criteriilor identificate. Factori de majorare, de nemajorare, de nereducere, de reducere, factori neutri (sau generali), factori privind pedepsele complementare.....	417
Instanțele din circumscripția Curții de Apel București	418
Instanțele din circumscripția Curții de Apel Cluj.....	421
Instanțele din circumscripția Curții de Apel Timișoara.....	426
Instanțele din circumscripția altor curți de apel	427
Infracțiunea de furt calificat, prevăzută de art. 229 C. pen.	430
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel București	430
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel Iași	468
Sinteza criteriilor identificate. Factori de majorare, de nemajorare, de nereducere, de reducere, factori neutri (sau generali), factori privind pedepsele complementare.....	484
Instanțele din circumscripția Curții de Apel București	484
Instanțele din circumscripția Curții de Apel Iași.....	491
Infracțiunea de lovire sau alte violențe, prevăzută de art. 193 C. pen.	494
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel București	494
Analiza jurisprudenței instanțelor din circumscripția Curții de Apel Craiova	521
Sinteza criteriilor identificate. Factori de majorare, de nemajorare, de nereducere, de reducere, factori neutri (sau generali), factori privind pedepsele complementare.....	537
Instanțele din circumscripția Curții de Apel București	537
Instanțele din circumscripția Curții de Apel Craiova.....	542
Stabilirea principiilor și a scopurilor individualizării judiciare a pedepsei. Dezvoltarea criteriilor generale de individualizare a pedepsei.....	544
Principii.....	544
Principiul utilității pedepsei.....	545
Principiul tratării situațiilor similare în mod similar și a situațiilor diferite în mod diferit.....	552

Principiul începerii procesului de individualizare a pedepsei de la media limitelor de pedeapsă prevăzute de lege.....	560
Lipsa necesității predeterminării ordinii de evaluare a criteriilor de individualizare judiciară a pedepsei și a ordinii de apreciere a calității sau a cantității pedepsei.....	566
Scopuri	577
Scopul retribuției sau al răsplătirii juste a infractorului pentru răul săvârșit	584
Scopul descurajării.....	589
Scopul reabilitării.....	599
Scopul incapacitării	605
Criterii generale de individualizare a pedepsei.....	607
Împrejurările, modul de comitere a infracțiunii, mijloacele folosite. Starea de pericol față de valoarea ocrotită.....	613
Antecedentele penale	620
Conduita procesuală a inculpatului.....	627
Circumstanțele personale ale inculpatului: vârsta, starea sănătății, nivelul studiilor, profesia, starea civilă, situația materială.....	633
Vârsta.....	635
Starea sănătății.....	640
Nivelul studiilor și profesia	643
Starea civilă/Familia	645
Situația materială.....	646
Durata procesului	647
BIBLIOGRAFIE.....	657

Capitolul I

Concepții cu privire la iertare și posibilitatea utilizării acestui concept în contextul judiciar

Introducere

Iertarea este susceptibilă de multe forme și înțelesuri, de la iertarea publică, pe care o poate cere Papa poporului evreu⁴³, până la iertarea Sinelui, pe care o propune psihologul pacientului; de la o iertare privată, care nu părăsește cadrul gândurilor unei persoane, la o iertare interpersonală, care presupune relaționare și o cerere din partea celui care a greșit; ori de la iertarea despre care citim în mitologia greacă, până la forme instituționale de iertare, care au drept actor principal statul, prin diferite persoane reprezentante.

Multitudinea de forme ale iertării poate fi exemplificată și prin diferitele răspunsuri pe care le poate avea o victimă față de învinuit. Astfel, iertarea poate avea la bază rațiuni practice, atunci când victima consideră că este mai util sau mai benefic pentru sine să renunțe la resentimente și să absolve învinuitul de vină⁴⁴. Poate avea la bază rațiuni morale, care pot fi inclusiv condiționate de o reciprocitate între victimă și învinuit, atunci când implică necesitatea ca învinuitul să recunoască cu integritate greșeala sa, iar victima să se simtă datoare să accepte scuzele și să o ierte⁴⁵. Aceasta mai poate avea ca temei rațiuni religioase, atunci când este acordată în baza unor credințe privind rațiuni sau supra-rațiuni divine, care îndrumă spre o asemenea atitudine față de cei ce ne greșesc și este regăsită cu precădere în

⁴³ Jennifer M. Sandoval, *A Psychological Inquiry into the Meaning and Concept of Forgiveness*, Taylor & Francis, 2017, p. 9.

⁴⁴ Norvin Richards, *Forgiveness*, în *Ethics*, vol. 99, nr. 1, The University of Chicago Press, 1988, pp. 77-97, *apud* Anthony Bash, *Forgiveness and Christian Ethics*, Cambridge University Press, New York, 2007, p. 162.

⁴⁵ E.D. Scobie, G.E.W. Scobie, *Damaging events: The perceived need for forgiveness*, *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 1998, 28(4), pp. 373-401, *apud* Anthony Bash, *op. cit.*, p. 170.

religia creștină, dar o întâlnim, de asemenea, și în iudaism, și, deși nu explicit, ci doar în mod implicit, în alte religii⁴⁶.

În lumina tuturor acestor valențe se poate formula întrebarea „ce este de fapt iertarea?” Ea poate fi privită fie ca un concept susceptibil de o formă unică în care diferențele ce pot fi făcute se rezumă întotdeauna în conținutul aceluiași concept, fie ca un concept ce presupune mai multe forme separate una de cealaltă⁴⁷. Deși nu există un consens general față de împărțirea conceptului în anumite categorii bine definite⁴⁸ și nu putem prezenta o definiție unanim acceptată și deși nu ne propunem să trecem în revistă o listă exhaustivă a formelor de iertare, putem totuși să determinăm o împărțire a conceptului care se justifică în contextul în care iertarea este dezbătută în această lucrare.

În acest sens putem reduce⁴⁹ semnificațiile iertării la această împărțire a conceptului:

Iertarea poate fi politică atunci când este oferită într-un context politic, de către reprezentanți ai autorității de stat pentru nereguli săvârșite de către stat unor persoane fizice sau altor state. Amnistia sau grațierea reprezintă, de asemenea, o formă de iertare politică recunoscută ca atribut al unor reprezentanți ai statului, fie că este vorba de Președintele statului, fie de Parlament.

Iertarea poate fi economică atunci când sunt iertate datoriile ale unor debitori ce devin absolviți de obligația de a le plăti.

Iertarea poate avea loc într-un context judiciar atunci când se exercită o formă de clemență cu privire la persoana cercetată sau judecată.

În cele din urmă, iertarea poate lua o formă metafizică atunci când este descrisă ca fiind un efort de a renunța la resentimente față de imperfecțiunea regăsită în lume.

Ceea ce interesează această lucrare este iertarea judiciară, respectiv în ce modalitate poate iertarea să facă obiectul unei atribuții a judecătorului, exprimată în cadrul profesiei, sau în ce modalitate poate iertarea privată să

⁴⁶ Anthony Bash, *op. cit.*, p. 24.

⁴⁷ Anthony Bash, *op. cit.*, p. 159.

⁴⁸ M. Sandoval, *op. cit.*, p. 35.

⁴⁹ Această expunere a formelor esențiale ale iertării se găsește detaliat în Charles L. Griswold, *Forgiveness. A Philosophical Exploration*, Cambridge University Press, 2007, pp. xvii-xx.

fie valorificată prin intermediul unor norme de drept penal sau de drept procesual penal.

În această parte a lucrării vom începe prin a evidenția structura, după care putem considera că funcționează conceptul de iertare. Vom face apel la ideea de blamare a persoanei care acționează injust și la sentimentele de indignare sau mânie pe care le resimte persoana prejudiciată, care stau la baza ideii de iertare. Vom analiza perspective diferite ale acestei indignări sau mâinii, după cum acestea sunt considerate ca fiind dezirabile sau sunt privite ca amenințări ale vieții sociale. Se va conchide intermediar asupra unei definiții a iertării, apoi capitolul va continua cu raportarea iertării la contextul judiciar și la posibیلی titulari care ar putea fi considerați că au capacitatea de a ierta, respectiv persoana vătămată, societatea și judecătorul. De asemenea, se va analiza incidența acestui concept de iertare la instituții de drept aplicabile în contextul judiciar precum împăcarea, retragerea plângerii prealabile sau procedura abreviată a recunoașterii învinuirii. În încheiere vor fi redată concluziile capitolului.

Așadar, pentru a înțelege iertarea, ceea ce trebuie înțeles mai întâi este ceea ce aceasta are drept premisă, anume indignarea sau mânia, care este provocată de o faptă injustă și care îndreptățește persoana vătămată să învinuiască răufăcătorul. Vom face apel în cuprinsul dezvoltării ideii de iertare atât la mânie, cât și la indignare, întrucât putem considera că ambele privesc împotrivirea față de acțiuni injuste, însă fiecare caracterizează fie mai degrabă o poziție mai ponderată și de valență intelectuală, cum este indignarea, fie mai degrabă o poziție mai dinamică, exteriorizată și care se îndreaptă spre registrul acțiunilor, precum mânia.

Mânia sau indignarea ca deziderate

În mare parte, justiția retributivă trebuie înțeleasă în contextul sentimentelor de indignare sau mânie⁵⁰. Sentimentele și atitudinile reactive, în centrul cărora se află indignarea ori mânia, joacă un rol important în relațiile sociale și sunt considerate de unii filosofi ca făcând parte integrantă

⁵⁰ Adam Smith, *The Theory of Moral Sentiments*, Liberty Press, 1982, pp. 34-38, 67-108, *apud* Jeffrie G. Murphy, Jean Hampton, *Forgiveness and Mercy*, Cambridge University Press, 1988, p. 2. În același sens, a se vedea și Charles L. Griswold, *op. cit.*, p. 40.